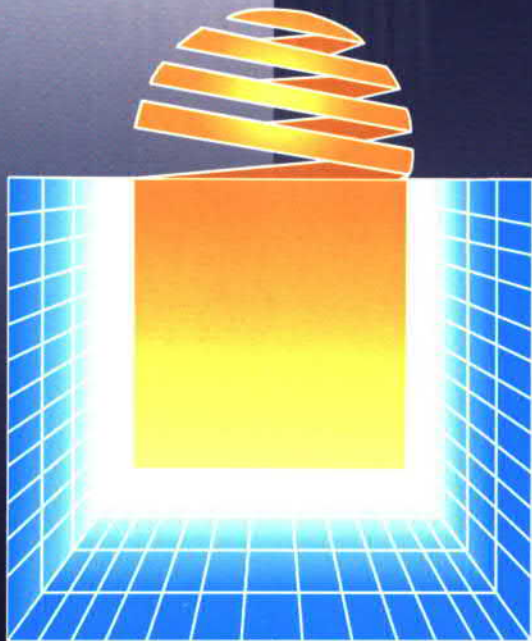

หนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาคณิตศาสตร์

เรื่อง

ทรงสามมิติ

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

กระทรวงศึกษาธิการ

19/5
หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาคณิตศาสตร์

ทรงสามมิติ

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาคณิตศาสตร์

ทรงสามมิติ

พิมพ์แจกครั้งที่ 1 พ.ศ. 2541

จำนวนพิมพ์ 15,000 เล่ม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN : 974 - 268 - 5541

511.13 กรมวิชาการ.

ก-ท หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาคณิตศาสตร์

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ.

54 หน้า; 21 เซนติเมตร

ISBN : 974 - 268 - 5541

1. คณิตศาสตร์ - อ่านเพิ่มเติม - ระดับมัธยมศึกษา.

2. ชื่อเรื่อง.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมคณิตศาสตร์ เรื่อง ทรงสามมิติ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2540

(นายพนม พงษ์ไพบูลย์)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ด้วยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมคณิตศาสตร์ เรื่อง ทรงสามมิติ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ขึ้น เนื้อหาในหนังสือส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการสร้างรูปทรงสามมิติอย่างง่าย การพิจารณามิติต่างๆ ของทรงสามมิตินั้น ตลอดจนการหาความสัมพันธ์ของมิติต่างๆ นักเรียนควรได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้เสนอไว้ในหนังสือ ซึ่งจะช่วยให้มีมุมมองในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับรูปทรงสามมิติมากยิ่งขึ้น

กรมวิชาการหวังว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการวางพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับทรงสามมิติต่างๆ ไป เพื่อความเข้าใจและความสามารถในการจินตนาการเกี่ยวกับทรงสามมิติที่ซับซ้อนขึ้นไปได้ และขอขอบคุณสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนบุคคลและหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำไว้ ณ โอกาสนี้

(นายสงบ ลักษณะ)

อธิบดีกรมวิชาการ

5 กันยายน 2540

คำชี้แจง

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องทรงสามมิติเล่มนี้ เหมาะสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและผู้สนใจทั่วไป เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการสร้างรูปทรงสามมิติอย่างง่าย การพิจารณามิติต่างๆ ของทรงสามมิตินั้น ตลอดจนการหาความสัมพันธ์ของมิติต่างๆ จึงนับได้ว่าเป็นการวางพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับทรงสามมิติต่างๆ ไป เพื่อความเข้าใจและความสามารถในการจินตนาการเกี่ยวกับทรงสามมิติที่ซับซ้อนขึ้นไป

เพื่อให้การศึกษาหนังสือเล่มนี้ได้ผล ผู้ศึกษาควรได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้เสนอแนะไว้ และควรนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประติษฐานศิลปะต่างๆ ตามที่โอกาสจะอำนวย

หากผู้อ่านมีปัญหาในการอ่านเนื้อหา การตอบคำถามหรือการทำตามคำสั่ง ก็อาจถามครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ที่คุ้นเคยในเรื่องนี้หรือถามข้อสงสัยไปที่ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สสวท. ก็ได้

คณะกรรมการฯ ผู้จัดทำหนังสือ ได้พยายามจัดทำให้ดีที่สุด อย่างไรก็ตาม อาจมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง หากผู้อ่านท่านใดมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ขอได้โปรดส่งข้อคิดเห็นไปที่ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สสวท. 924 สุขุมวิท กทม. 10110 จักเป็นพระคุณยิ่ง

คณะกรรมการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม

วิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

สารบัญ

บทที่ 1	ทรงสามมิติ	1
บทที่ 2	ปริซึม	24
บทที่ 3	พีระมิด	30
ภาคผนวก	เฉลยคำถามและแบบฝึกหัด	43

บทที่ 1

ทรงสามมิติ

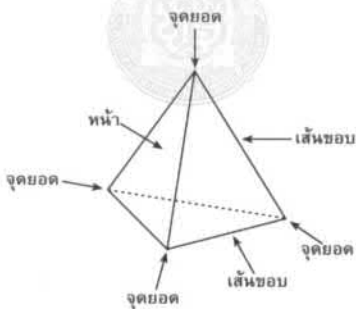
ทรงสามมิติมีความหมายอย่างเดียวกับรูปทรงที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว วัตถุหรือสิ่งของที่เป็นของแข็งเป็นตัวอย่างของทรงสามมิติ นักเรียนทุกคนคุ้นเคยและอยู่ท่ามกลางทรงสามมิติตลอดเวลา อุปกรณ์ที่มีลักษณะเป็นทรงสามมิติซึ่งให้ความสนุกสนานและความเพลิดเพลินแก่นักเรียน ได้แก่ เครื่องดนตรีและเครื่องกีฬาต่างๆ ข้างล่างนี้เป็นตัวอย่างของสิ่งของที่มีลักษณะเป็นทรงสามมิติที่น่าสนใจ

ทรงสามมิติรอบตัวเราประกอบด้วยทรงสามมิติที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ก้อนหิน และภูเขา และทรงสามมิติที่มนุษย์เราสร้างขึ้นมา เช่น อาคาร บ้านเรือน โต๊ะ เก้าอี้ บ้างก็มีรูปร่างเป็นระเบียบ บ้างก็มีรูปร่างไม่เป็นระเบียบ ในที่นี้จะกล่าวถึงทรงหลายหน้าซึ่งเป็นทรงสามมิติที่น่าสนใจและมีความสัมพันธ์กับรูปเรขาคณิตที่นักเรียนคุ้นเคย

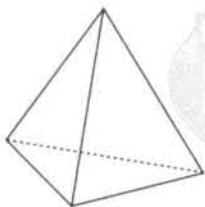
ทรงหลายหน้าปรกติ

ทรงหลายหน้าในวิชาคณิตศาสตร์ หมายถึง ทรงสามมิติที่เกิดจากการปิดล้อมด้วยรูปเหลี่ยมทางเรขาคณิตอย่างน้อยสี่รูป เช่น ทรงสี่หน้า มีลักษณะดังนี้

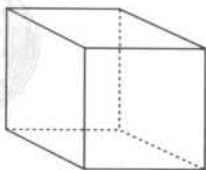

นักเรียนจะสังเกตเห็นว่า ทรงสี่หน้าข้างต้นประกอบด้วยหน้า 4 หน้า ที่แต่ละหน้าเป็นรูปเหลี่ยม เส้นขอบ 6 เส้น ที่แต่ละเส้นขอบเป็นส่วนของเส้นตรงและจุดยอด 4 จุด

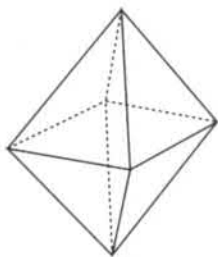
ในกรณีที่ทรงหลายหน้านั้นมีหน้าทุกหน้าเป็นรูปเหลี่ยมด้านเท่ามุมเท่าชนิดเดียวกันที่มีขนาดเท่ากัน และเส้นขอบที่มาพบกันที่จุดยอดแต่ละจุดมีจำนวนเท่ากัน เรียกว่า ทรงหลายหน้าปกติ (regular polyhedron) นักคณิตศาสตร์ได้แสดงให้เห็นจริงแล้วว่าทรงหลายหน้าปกติมีด้วยกันห้าชนิดด้วยกันดังนี้

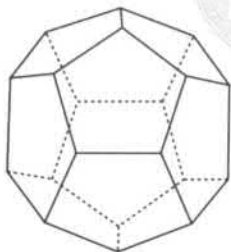
ทรงสี่หน้าปกติ
(regular tetrahedron)

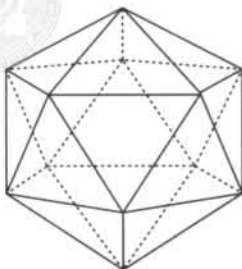
ทรงหกหน้าปกติ
(regular hexahedron)

ทรงแปดหน้าปกติ
(regular octahedron)

ทรงสิบสองหน้าปกติ
(regular dodecahedron)

ทรงยี่สิบหน้าปกติ
(regular icosahedron)

ประวัติความเป็นมาของทรงหลายหน้าปรกติทั้งห้าชนิดนี้ไม่มีผู้บันทึกไว้ แต่พบว่ามีผู้กล่าวถึงทรงสามมิติปรกติ (regular solids) ในหนังสือเอลิเมนต์ส (Elements) เล่มที่ 13 ของยูคลิด (Euclid) บันทึกว่าสำนักพีทาโกเรียน (Pythagorean school) เป็นผู้พบสมบัติทางคณิตศาสตร์ของทรงหลายหน้าปรกติ 3 แบบ คือ ทรงสี่หน้าปรกติ ทรงหกหน้าปรกติ และทรงสิบสองหน้าปรกติ ส่วนทรงแปดหน้าปรกติและทรงยี่สิบหน้าปรกตินั้น อีเทตุส (Theaetetus) เป็นผู้พบสมบัติทางคณิตศาสตร์ อย่างไรก็ตาม เพลโต (Plato) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรายละเอียดและการสร้างทรงสามมิติครบทั้งห้าชนิด

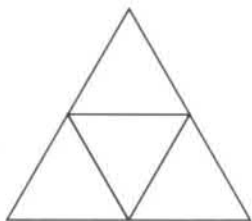
ดังนั้นบางแห่งจึงเรียกทรงสามมิติทั้งห้าชนิดนี้ว่า **ทรงสามมิติของเพลโต (Platonic solids)** ชาวกรีกโบราณเชื่อว่าทรงสามมิติทั้งห้าชนิดมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่างๆ ของจักรวาล คือ ทรงสี่หน้าปรกติ ทรงหกหน้าปรกติ ทรงแปดหน้าปรกติ ทรงยี่สิบหน้าปรกติ และทรงสิบสองหน้าปรกติ สัมพันธ์กับ ไฟ ดิน ลม น้ำ และจักรวาล ตามลำดับ

การสร้างทรงหลายหน้าปรกติ

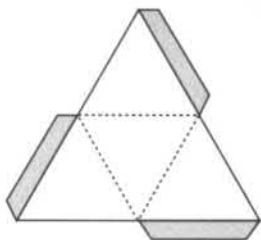
ให้นักเรียนสร้างทรงหลายหน้าปรกติโดยใช้กระดาษที่มีความหนาพอสมควร ดังต่อไปนี้

1. ทรงสี่หน้าปรกติ

สร้างรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าให้มีขนาดพอสมควร ลากเส้นต่อจุดกึ่งกลางของด้านทั้งสามของรูปสามเหลี่ยมดังรูป ก แล้วสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาบต่อออกไป (ส่วนที่แรเงา) ดังรูป ข

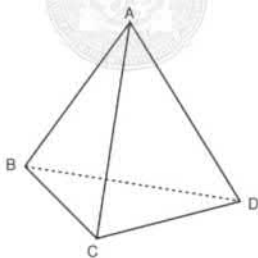

รูป ก

รูป ข

ตัดรูป ข ตามรอยเส้นทึบ หักตามรอยเส้นประแล้วติดกาให้
ส่วนที่ใช้สำหรับติดกาอยู่ด้านใน เมื่อประกอบเสร็จแล้ว ก็จะได้ทรง
สี่หน้าปรกติที่มีลักษณะดังรูป

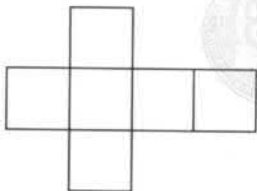

เมื่อนักเรียนสำรวจทรงสี่หน้าปกติที่ได้ นักเรียนจะพบว่าทรงสี่หน้าปกติ ABCD ข้างต้นประกอบด้วย

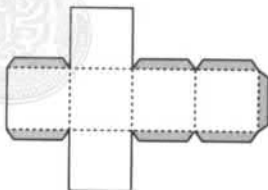
- 1) จุดยอด 4 จุด คือ จุด A, B, C, และ D แต่ละจุดมีเส้นขอบมาพบกัน 3 เส้น
- 2) เส้นขอบ 6 เส้น คือ $\overline{AB}$, $\overline{BC}$, $\overline{CA}$, $\overline{AD}$, $\overline{DB}$ และ $\overline{CD}$
- 3) หน้า 4 หน้าคือ $\triangle ABC$, $\triangle BCD$, $\triangle CDA$ และ $\triangle DAB$

2. ทรงหกหน้าปกติหรือลูกบาศก์

สร้างรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีขนาดเท่ากัน 6 รูป ดังรูป ก แล้วสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาบ ดังรูป ข

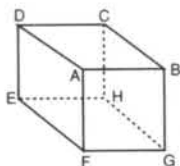

รูป ก

รูป ข

ตัดรูป ข ตามรอยเส้นทึบ พับตามรอยเส้นประ แล้วติดกาบ เมื่อประกอบเสร็จแล้ว จะได้ทรงหกหน้าปกติที่มีลักษณะดังรูป

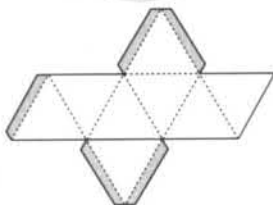

ให้นักเรียนสำรวจทรงหกหน้าปกติ ABCDEFGH แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

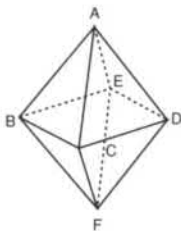
- 1) มีจุดยอดกี่จุด จุดใดบ้าง แต่ละจุดมีเส้นขอบมาพบกันกี่เส้น
- 2) มีเส้นขอบกี่เส้น เส้นขอบใดบ้าง
- 3) มีหน้ากี่หน้า หน้าใดบ้าง และแต่ละหน้าเป็นรูปสี่เหลี่ยมชนิดใด

3. ทรงแปดหน้าปกติ

สร้างรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าที่มีขนาดเท่ากัน 8 รูป แล้วสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาวดังรูป

ตัดตามรอยเส้นทึบ พับตามรอยเส้นประแล้วติดกาว
เมื่อประกอบเสร็จจะได้ทรงแปดหน้าปกติที่มีลักษณะดังรูป

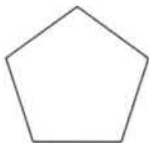

ให้นักเรียนสำรวจทรงแปดหน้าปกติ ABCDEF แล้วตอบ
คำถามต่อไปนี้

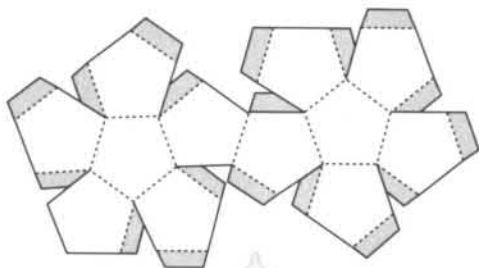
- 1) มีจุดยอดกี่จุด แต่ละจุดมีเส้นขอบมาพบกันกี่เส้น
- 2) มีเส้นขอบกี่เส้น
- 3) มีหน้ากี่หน้า แต่ละหน้าเป็นรูปเหลี่ยมชนิดใด

4. ทรงสิบสองหน้าปกติ

ใช้กระดาษลอกลายลอกรูปห้าเหลี่ยมด้านเท่ามุมเท่าตามรูป ก
จำนวน 12 รูป โดยเขียนต่อกันและสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาวยให้ได้
ดังรูป ข

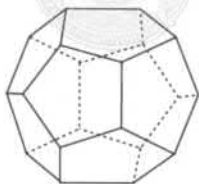

รูป ก

รูป ข

ตัดตามรอยเส้นทึบ พับตามรอยเส้นประแล้วติดกาว เมื่อประกอบเสร็จจะได้ทรงสิบสองหน้าที่มีลักษณะดังรูป

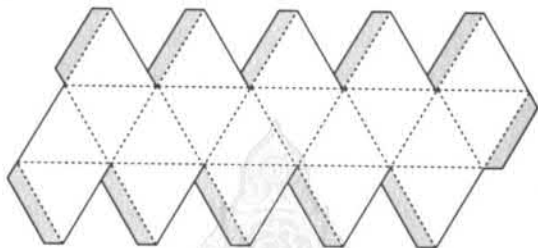

ให้นักเรียนสำรวจทรงสิบสองหน้าปรกติที่ได้แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

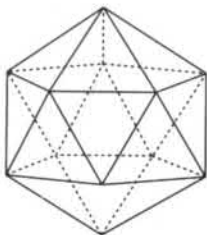
- 1) มีจุดยอดกี่จุด แต่ละจุดมีเส้นขอบมาพบกันกี่เส้น
- 2) มีเส้นขอบกี่เส้น
- 3) มีหน้ากี่หน้า แต่ละหน้าเป็นรูปเหลี่ยมชนิดใด

5. ทรงยี่สิบหน้าปรกติ

สร้างรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าที่มีขนาดเท่ากัน 20 รูป แล้วสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาวดังรูป

ตัดตามรอยเส้นทึบ หักตามรอยเส้นประแล้วติดกาว เมื่อประกอบเสร็จจะได้ทรงยี่สิบหน้าที่มีลักษณะดังรูป

ให้นักเรียนสำรวจทรงยี่สิบหน้าปรกติที่ได้แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

- 1) มีจุดยอดกี่จุด แต่ละจุดมีเส้นขอบมาพบกันกี่เส้น
- 2) มีเส้นขอบกี่เส้น
- 3) มีหน้ากี่หน้า แต่ละหน้าเป็นรูปเหลี่ยมชนิดใด

เมื่อนักเรียนพิจารณาทรงหลายหน้าปรกติทั้งห้าชนิด จะพบว่าทรงหลายหน้าปรกติแต่ละชนิดนอกจากจะมีหน้าทุกหน้าเป็นรูปเหลี่ยมด้านเท่ามุมเท่าชนิดเดียวกันที่มีขนาดเท่ากันแล้ว เส้นขอบที่มาพบกันที่จุดยอดแต่ละจุดจะมีจำนวนเท่ากันด้วย

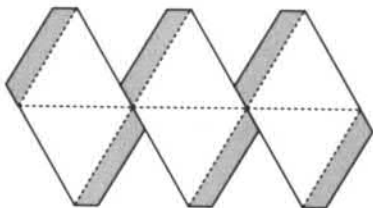
ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงทรงหลายหน้าปรกติ จะหมายถึงทรงสามมิติที่ประกอบด้วยลักษณะสองประการดังนี้

1. หน้าทุกหน้าเป็นรูปเหลี่ยมด้านเท่ามุมเท่าชนิดเดียวกันที่มีขนาดเท่ากัน
2. เส้นขอบที่มาพบกันที่จุดยอดแต่ละจุดมีจำนวนเท่ากัน

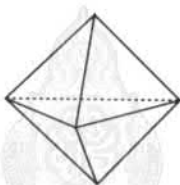
ถ้าทรงหลายหน้าใดขาดลักษณะดังกล่าวข้อหนึ่งข้อใดเพียงข้อเดียว ทรงหลายหน้านั้นก็จะไม่ใช่ทรงหลายหน้าปรกติ

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของทรงหลายหน้าที่ไม่ใช่ทรงหลายหน้าปรกติ

1. สร้างรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าที่มีขนาดเท่ากัน 6 รูป แล้วสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาว เมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้ทรงหลายหน้า ดังรูป

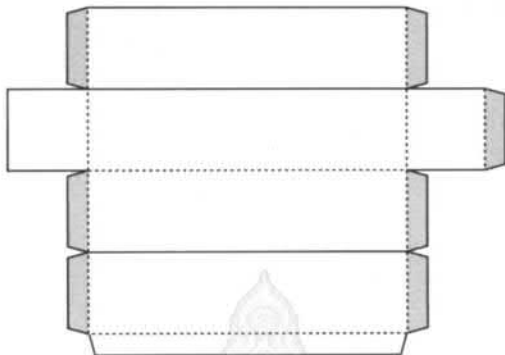
แบบก่อนประกอบเป็นทรงหลายหน้า

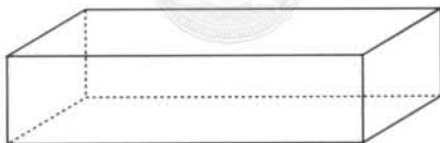
ทรงหลายหน้าเมื่อประกอบเสร็จแล้ว

ทรงหลายหน้าข้างต้นไม่ใช่ทรงหลายหน้าปกติ เพราะถึงแม้ว่า จะมีหน้าทุกหน้าเป็นรูปเหลี่ยมด้านเท่ามุมเท่าชนิดเดียวกันที่มีขนาดเท่ากัน แต่เส้นขอบที่มาพบกันที่จุดยอดแต่ละจุดมีจำนวนไม่เท่ากัน

2. สร้างรูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก 6 รูป แล้วสร้างส่วนที่ใช้สำหรับ ติดกาวเมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้ทรงหลายหน้า ดังรูป

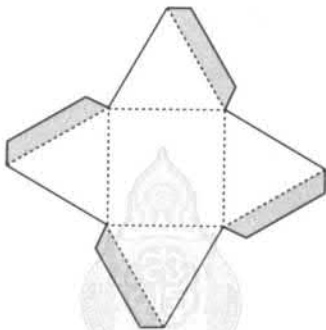
แบบก่อนประกอบเป็นทรงหลายหน้า

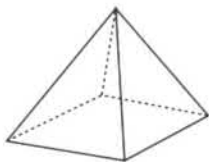
ทรงหลายหน้าเมื่อประกอบเสร็จแล้ว

ทรงหลายหน้าข้างต้นไม่ใช่ทรงหลายหน้าปกติ เพราะถึงแม้ว่าเส้นขอบที่มาพบกันที่จุดยอดแต่ละจุดจะมีจำนวนเท่ากัน แต่หน้าทุกหน้าไม่เป็นรูปเหลี่ยมด้านเท่ามุมเท่าชนิดเดียวกัน

3. สร้างรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าที่มีขนาดเท่ากัน 4 รูป และรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส 1 รูป แล้วสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาบ เมื่อประกอบเสร็จแล้ว จะได้ทรงหลายหน้า ดังรูป

แบบก่อนประกอบเป็นทรงหลายหน้า

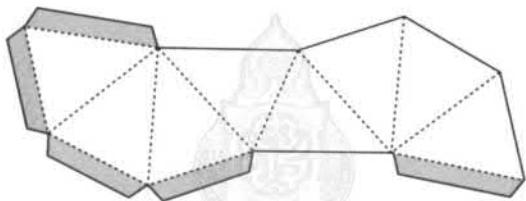

ทรงหลายหน้าเมื่อประกอบเสร็จแล้ว

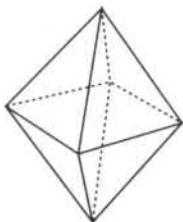
ทรงหลายหน้าข้างต้นไม่ใช่ทรงหลายหน้าปกติ เพราะนอกจากหน้าทุกหน้าจะไม่ใช่รูปเหลี่ยมด้านเท่ามุมเท่าชนิดเดียวกันแล้ว เส้นขอบที่มาพบกันที่จุดยอดแต่ละจุดยังมีจำนวนไม่เท่ากันอีกด้วย

ให้นักเรียนพิจารณาว่า เพราะเหตุใดทรงหลายหน้าต่อไปนี้ไม่ใช่ทรงหลายหน้าปกติ

1) สร้างรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่วที่มีขนาดเท่ากัน 8 รูป แล้วสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาบ เมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้ทรงหลายหน้า ดังรูป

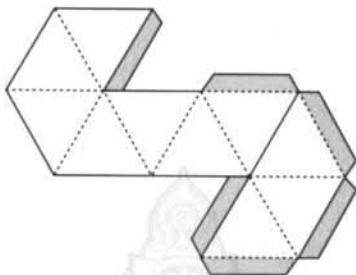

แบบก่อนประกอบเป็นทรงหลายหน้า

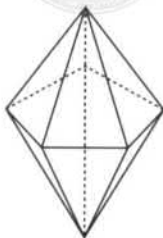

ทรงหลายหน้าเมื่อประกอบเสร็จแล้ว

2) สร้างรูปสามเหลี่ยมด้านเท่าที่มีขนาดเท่ากัน 10 รูป แล้วสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาบ เมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้ทรงหลายหน้า ดังรูป

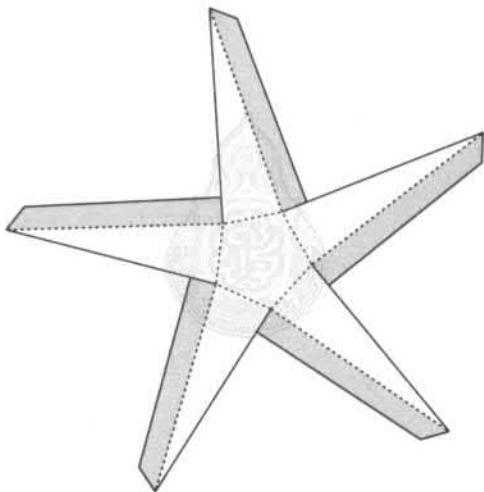

แบบก่อนประกอบเป็นทรงหลายหน้า

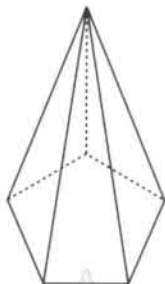

ทรงหลายหน้าเมื่อประกอบเสร็จแล้ว

3) สร้างรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่วที่มีขนาดเท่ากัน 5 รูป และรูปห้าเหลี่ยมด้านเท่ามุมเท่า 1 รูป แล้วสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาว เมื่อประกอบเสร็จแล้วจะได้ทรงหลายหน้า ดังรูป

แบบประกอบเป็นทรงหลายหน้า

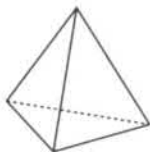

ทรงหลายหน้าเมื่อประกอบเสร็จแล้ว

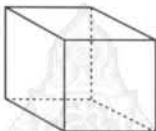

แบบฝึกหัดที่ 1

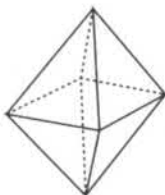
1. ให้นักเรียนพิจารณาทรงหลายหน้าปกติทั้งห้าชนิดแล้วบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนของส่วนประกอบของทรงหลายหน้าปกติลงในตารางที่กำหนดให้

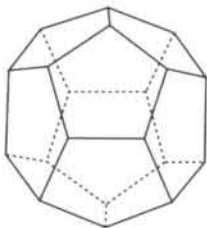
ทรงสี่หน้าปกติ

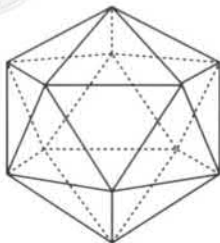
ทรงหกหน้าปกติ

ทรงแปดหน้าปกติ

ทรงสิบสองหน้าปกติ

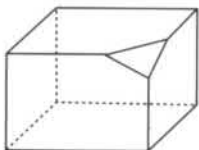

ทรงยี่สิบหน้าปกติ

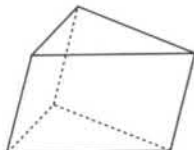
ทรงหลายหน้าปรกติ	จำนวน จุดยอด (V)	จำนวน หน้า (F)	จำนวน เส้นขอบ (E)	$(V+F)-E$
ทรงสี่หน้าปรกติ				
ทรงหกหน้าปรกติ				
ทรงแปดหน้าปรกติ				
ทรงสิบสองหน้าปรกติ				
ทรงยี่สิบหน้าปรกติ				

นักเรียนคิดว่า ค่าของ $(V + F) - E$ จากตารางที่บันทึกข้อมูลแล้ว เท่ากันทุกค่าหรือไม่ และมีค่าเท่าไร

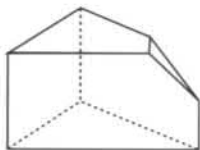
2. จากทรงหลายหน้าที่มีอยู่สามารถสร้างทรงหลายหน้าใหม่ได้ โดยการตัดบางส่วนของทรงหลายหน้าเดิมออก รูปต่อไปนี้เป็ทรงหลายหน้าที่เกิดจากการตัดบางส่วนของแท่งไม้ทรงหกหน้า

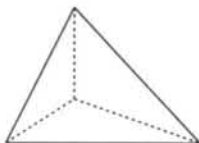
รูป ก

รูป ข

รูป ค

รูป ง

จงเติมตารางให้สมบูรณ์

ทรงหลายหน้า	จำนวน จุดยอด (V)	จำนวน หน้า (F)	จำนวน เส้นขอบ (E)	$(V+F)-E$
รูป ก				
รูป ข				
รูป ค				
รูป ง				

นักเรียนคิดว่า ค่าของ $(V + F) - E$ จากตารางที่บันทึกข้อมูลแล้วเท่ากันทุกค่าหรือไม่ และมีค่าเท่าไร

ผลที่ได้ในข้อ 1 และ ข้อ 2 เป็นไปตามสูตรของออยเลอร์ที่กล่าวว่า $(V + F) - E = 2$

เมื่อ V แทนจำนวนจุดยอด F แทนจำนวนหน้า และ E แทนจำนวนเส้นขอบของทรงหลายหน้า

สูตรนี้ เลออนฮาร์ด ออยเลอร์ (Leonhard Euler) ชาวสวิสเซอร์แลนด์เป็นผู้ทำการพิสูจน์ เพื่อใช้กับทรงหลายหน้าที่เรียกว่า ทรงหลายหน้าของออยเลอร์ ซึ่งได้แก่ทรงหลายหน้าที่เมื่อลากส่วนของเส้นตรงเชื่อมจุดสองจุดใดๆ ของทรงหลายหน้าแล้ว ส่วนของเส้นตรงจะอยู่ในทรงหลายหน้านั้น สูตรของออยเลอร์นี้เป็นที่รู้จักกันมาก่อนหน้าที่ออยเลอร์ได้ทำการพิสูจน์ มีการคาดคะเนกันว่า อาร์คิมิดีส (Archimedes) ชาวกรีกโบราณน่าจะรู้จักสูตรนี้มาก่อน และเป็นที่ทราบแน่นอนว่า เรอเน เดส์การ์ตส์ (Rene Descartes) ชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ที่รู้จักสูตรนี้เป็นอย่างดี

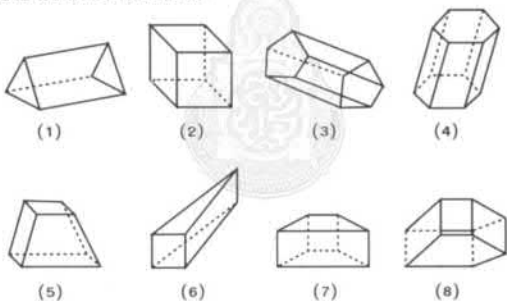
3. ให้นักเรียนใช้สูตรของออยเลอร์ข้างต้นเติมตารางต่อไปนี้ให้สมบูรณ์

ทรงหลายหน้า	จำนวน จุดยอด (V)	จำนวน หน้า (F)	จำนวน เส้นขอบ (E)
a	9		14
b	6	5	
c		7	15
d	20		30

บทที่ 2

ปริซึม

ลักษณะทั่วไปของปริซึม เป็นทรงหลายหน้าที่มีหน้าสองหน้าขนานกันและหน้าทั้งสองนี้เป็นรูปเหลี่ยมชนิดเดียวกันและมีขนาดเท่ากัน เรียกหน้าทั้งสองนี้ว่า ฐานของปริซึม และเรียกหน้าอื่นๆ ว่า ด้านข้างของปริซึม ด้านข้างแต่ละด้านจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านขนาน ทรงหลายหน้าต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของปริซึม

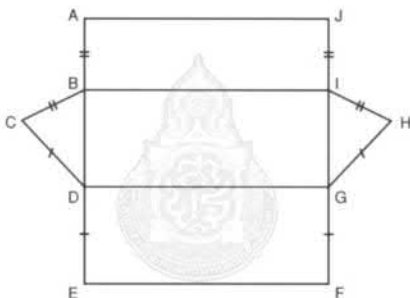
การเรียกชื่อปริซึมจะเรียกตามรูปเหลี่ยมที่เป็นฐานของปริซึม เช่น ปริซึมในรูป (1) เรียกว่าปริซึมสามเหลี่ยม ปริซึมในรูป (2) เรียกว่าปริซึมสี่เหลี่ยม เป็นต้น

ในกรณีที่มีปริซึมมีด้านข้างทุกด้าน เป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก เรียกว่า ปริซึมตรง

การสร้างปริซึม

ให้นักเรียนสร้างปริซึมต่อไปนี้โดยใช้กระดาษที่มีความหนาพอสมควร นักเรียนอาจจะขยายขนาดให้โตกว่าแบบที่กำหนดให้ก็ได้

1. ปริซึมสามเหลี่ยม

รูปสามเหลี่ยมที่เป็นฐานจะให้ป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า หรือรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว หรือรูปสามเหลี่ยมด้านไม่เท่าก็ได้ สิ่งสำคัญความสัมพันธ์ของด้านต่างๆ จะต้องเป็นไปตามแบบที่กำหนดให้ คือ $AB = BC = JI = IH$ และ $CD = DE = FG = GH$ ในการสร้างให้นักเรียนสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาวยึดไว้ด้วย เมื่อนักเรียนสร้างเสร็จติดกาวยเรียบร้อยแล้ว จะได้ปริซึมที่มีลักษณะดังนี้

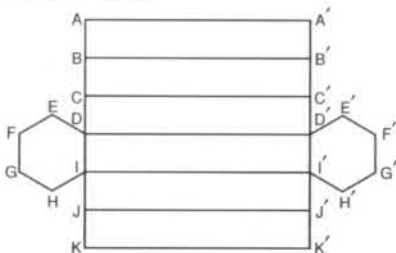

ให้นักเรียนสำรวจปริซึมที่ได้ นักเรียนจะพบว่าปริซึมดังกล่าวประกอบด้วย

1. จุดยอด 6 จุด คือ A, B, D, I, J และ G
2. เส้นขอบ 9 เส้น คือ $\overline{AB}$, $\overline{BD}$, $\overline{DA}$, $\overline{IJ}$, $\overline{JG}$, $\overline{GI}$, $\overline{AJ}$, $\overline{BI}$ และ $\overline{DG}$
3. หน้า 5 หน้า คือ $\triangle ABD$, $\triangle IJG$, $\square ABIJ$, $\square ADGJ$ และ $\square BDGI$

ในกรณีที่ดินข้างตั้งฉากกับฐาน เรียกเส้นขอบที่ตั้งฉากกับฐานว่า ส่วนสูงของปริซึม หรือ ความยาวของปริซึม

2. ปริซึมหกเหลี่ยม

รูปหกเหลี่ยมที่เป็นฐานทั้งสองรูปจะเป็นรูปหกเหลี่ยมชนิดใดก็ได้ แต่เมื่อนำมาซ้อนกันแล้วจะทับกันสนิท และ $CD = DE$, $BC = EF$, $AB = FG$, $IJ = IH$ และ $JK = HG$ ในทำนองเดียวกัน $C'D' = D'E'$, $B'C' = E'F'$, $A'B' = F'G'$, $I'J' = I'H'$ และ $J'K' = H'G'$ เช่นเดียวกับการสร้างปริซึมสามเหลี่ยม นักเรียนจะต้องสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาวยึดไว้ด้วย เมื่อสร้างเสร็จและติดกาวยึดเรียบร้อยแล้วก็ได้ปริซึมหกเหลี่ยมที่มีลักษณะดังนี้

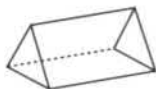

ให้นักเรียนสำรวจปริซึมหกเหลี่ยมที่ได้แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

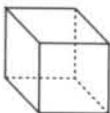
1. ปริซึมหกเหลี่ยมที่ได้ มีจุดยอดกี่จุด
2. ปริซึมหกเหลี่ยมที่ได้ มีเส้นขอบกี่เส้น
3. ปริซึมหกเหลี่ยมที่ได้ มีหน้ากี่หน้า

ให้นักเรียนสร้างปริซึมห้าเหลี่ยมด้านเท่า มีด้านของฐานยาวด้านละ 5 เซนติเมตร และปริซึมยาว 15 เซนติเมตร

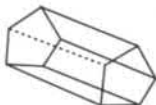
ให้นักเรียนพิจารณาปริซึมข้างล่างนี้ แล้วทำกิจกรรมต่อไปนี้

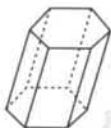
(1)

(2)

(3)

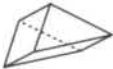
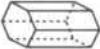
(4)

(5)

1. ลอกรูปปริซึมข้างบนนี้แล้วแรเงาหน้าที่เป็นฐานของปริซึมแต่ละรูป
2. บอกชนิดของรูปสี่เหลี่ยมที่เป็นฐานของปริซึมแต่ละรูป
3. บอกชนิดของรูปสี่เหลี่ยมที่เป็นหน้าอื่นๆที่ไม่ใช่ฐานของปริซึม
4. ฐานของปริซึมเป็นรูปเหลี่ยมชนิดใดได้บ้าง

5. จงเติมตัวเลขลงในตารางต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ และตอบคำถาม

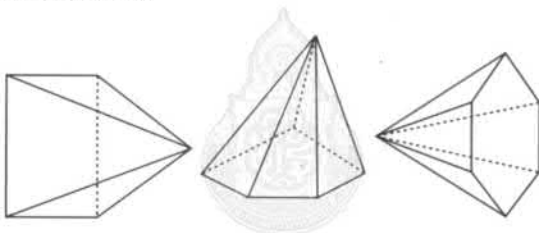
	ปริซึม	จำนวน จุดยอด (V)	จำนวน หน้า (F)	จำนวน เส้นขอบ (E)
	สามเหลี่ยม	6	5	9
	สี่เหลี่ยม			
	ห้าเหลี่ยม			
	หกเหลี่ยม			
	เจ็ดเหลี่ยม			

- (1) ปริซึมสิบเหลี่ยม จะมีหน้ากี่หน้า
- (2) ปริซึมสิบสองเหลี่ยม จะมีจุดยอดกี่จุด
- (3) ปริซึมสิบสามเหลี่ยม จะมีเส้นขอบกี่เส้น
- (4) ปริซึมนยี่สิบเหลี่ยม จะมีหน้ากี่หน้า จุดยอดกี่จุด และเส้นขอบกี่เส้น
- (5) ความสัมพันธ์ของจำนวนหน้า จำนวนจุดยอดและจำนวนเส้นขอบเป็นไปตามสูตรของออยเลอร์หรือไม่

บทที่ 3

พีระมิด

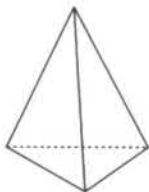
ลักษณะทั่วไปของพีระมิดเป็นทรงหลายหน้าที่มีหน้าหนึ่งเป็นฐาน มียอดแหลมซึ่งไม่อยู่บนระนาบเดียวกับฐานนั้น และหน้าอื่นๆ เป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีจุดยอดร่วมกันที่ยอดแหลมนั้น ทรงหลายหน้าต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างของพีระมิด

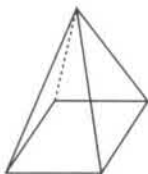
(1)

(2)

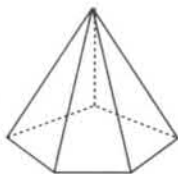
(3)

(4)

(5)

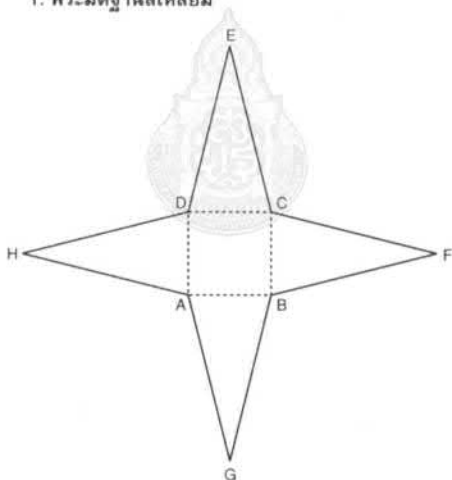
(6)

นิยามเรียกชื่อพีระมิตตามลักษณะของฐาน เช่น พีระมิตฐานสามเหลี่ยม พีระมิตฐานสี่เหลี่ยม พีระมิตฐานหกเหลี่ยมด้านเท่า เป็นต้น

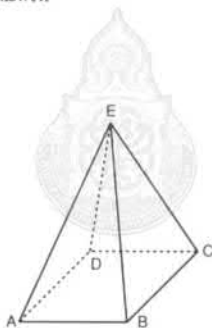
การสร้างพีระมิต

ให้นักเรียนใช้กระดาษที่มีความหนาพอสมควรสร้างพีระมิตต่อไปนี้
นักเรียนอาจจะขยายขนาดให้โตกว่าแบบที่กำหนดไว้ในตัวอย่างก็ได้

1. พีระมิตฐานสี่เหลี่ยม

พีระมิดฐานสี่เหลี่ยมอาจมีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมชนิดใดก็ได้ ข้อสำคัญรูปสามเหลี่ยมที่เป็นด้านข้างของพีระมิดมีความสูงพอสมควร และความยาวของด้านจะต้องสัมพันธ์กันดังนี้ $AH = AG$, $BG = BF$, $CF = CE$ และ $DE = DH$ จากความสัมพันธ์ข้างต้นจะเห็นว่า ด้านข้างของพีระมิดไม่จำเป็นจะต้องเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว แต่อาจเป็นรูปสามเหลี่ยมชนิดใดก็ได้ที่มีด้านต่างๆ สัมพันธ์กันดังกล่าว เมื่อนักเรียนสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาาเพิ่มเติมและประกอบเรียบร้อยแล้วจะได้พีระมิดฐานสี่เหลี่ยมที่มีลักษณะดังนี้

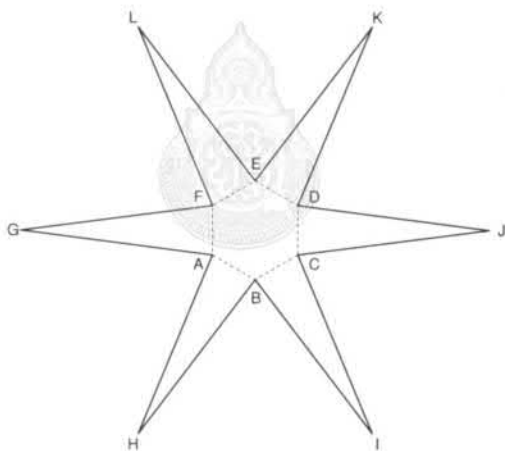

ให้นักเรียนสำรวจพีระมิดที่ได้ นักเรียนจะพบว่าพีระมิดดังกล่าวประกอบด้วย

1. จุดยอด 5 จุด คือ A, B, C, D และ E

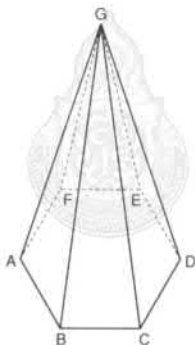
2. เส้นขอบ 8 เส้น คือ AB, BC, CD, DA AE, BE, CE และ DE
3. หน้า 5 หน้า คือ $\square$ ABCD, $\triangle$ ABE, $\triangle$ BCE, $\triangle$ CDE
 และ $\triangle$ DAE

2. พีระมิดฐานหกเหลี่ยม

เช่นเดียวกับพีระมิดฐานสี่เหลี่ยม พีระมิดฐานหกเหลี่ยมจะมีฐานเป็นรูปหกเหลี่ยมชนิดใดก็ได้ที่ด้านข้างมีความสูงพอสมควรและความยาวของด้านสัมพันธ์กันดังนี้ $AG = AH$, $BH = BI$, $CI = CJ$, $DJ = DK$, $EK = EL$ และ $FL = FG$

เมื่อนักเรียนสร้างส่วนที่ใช้สำหรับติดกาวยเพิ่มเติมและติดกาวยเรียบร้อยแล้วจะได้พีระมิดที่มีลักษณะดังนี้

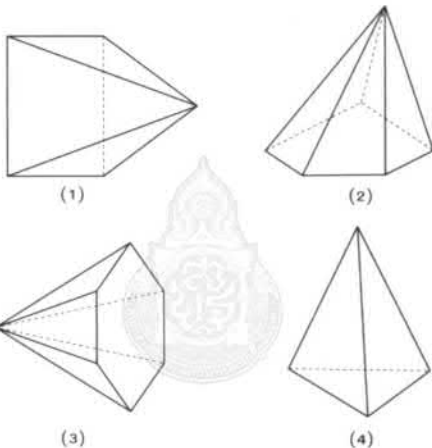

ให้นักเรียนสำรวจพีระมิดฐานหกเหลี่ยมที่ได้แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

- (1) มีจุดยอดกี่จุด
- (2) มีเส้นขอบกี่เส้น
- (3) มีหน้ากี่หน้า

ให้นักเรียนสร้างพีระมิตฐานห้าเหลี่ยม ที่มีฐานเป็นรูปห้าเหลี่ยมชนิดใดก็ได้และมีด้านข้างเป็นรูปสามเหลี่ยมที่ไม่ใช่รูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว

ให้นักเรียนพิจารณาพีระมิตที่กำหนดให้แล้วทำกิจกรรมต่อไปนี้

1. ลอกรูปพีระมิตข้างบนนี้ แล้วแรเงาหน้าที่เป็นฐานของพีระมิตแต่ละรูป
2. บอกชนิดของรูปเหลี่ยมที่เป็นฐานของพีระมิตแต่ละรูป
3. บอกชนิดของรูปเหลี่ยมที่เป็นหน้าอื่นๆที่ไม่ใช่ฐานของพีระมิต
4. ฐานของพีระมิตเป็นรูปเหลี่ยมชนิดใดบ้าง
5. จงเติมตัวเลขลงในตารางให้สมบูรณ์แล้วตอบคำถาม

พีระมิต	จำนวน จุดยอด (V)	จำนวน หน้า (F)	จำนวน เส้นขอบ (E)
ฐานสามเหลี่ยม	4	4	6
ฐานสี่เหลี่ยม			
ฐานห้าเหลี่ยม			
ฐานหกเหลี่ยม			
ฐานเจ็ดเหลี่ยม			

- (1) พีระมิตฐานสิบเหลี่ยม จะมีหน้ากี่หน้า
- (2) พีระมิตฐานสิบสองเหลี่ยม จะมีจุดยอดกี่จุด
- (3) พีระมิตฐานสิบสี่เหลี่ยม จะมีเส้นขอบกี่เส้น
- (4) พีระมิตฐานยี่สิบเหลี่ยม จะมีหน้ากี่หน้า จุดยอดกี่จุด และเส้นขอบกี่เส้น
- (5) ความสัมพันธ์ของจำนวนหน้า จำนวนจุดยอดและจำนวนเส้นขอบเป็นไปตามสูตรของออยเลอร์หรือไม่

ในสมัยโบราณ ชาวอียิปต์ได้สร้างพีระมิดขนาดใหญ่ เพื่อเป็นที่เก็บพระศพของกษัตริย์หรือศพของบุคคลสำคัญ พีระมิดของชาวอียิปต์เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ยุคโบราณสิ่งหนึ่งในสิ่งมหัศจรรย์ยุคโบราณเจ็ดสิ่ง ซึ่งในบรรดาสิ่งมหัศจรรย์เหล่านั้น พีระมิดเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่เก่าแก่ที่สุด

ในประเทศอียิปต์มีพีระมิดเป็นจำนวนมาก แต่พีระมิดที่สำคัญและมีชื่อเสียงที่สุดมีชื่อเรียกว่า มหาพีระมิด (The Great Pyramid) ซึ่งเป็นพีระมิดที่สร้างขึ้นเพื่อเก็บพระศพของ ฟาโรห์กูฟู (Pharaoh Khufu) มหาพีระมิดนี้เป็นพีระมิดลูกแรกของชาวอียิปต์และเป็นสิ่งก่อสร้างที่ใหญ่ที่สุดสิ่งหนึ่งของโลก ซึ่งในหนังสือ Life Science Library : The Engineer กล่าวว่าพีระมิดลูกนี้มีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสยาวด้านละประมาณ 230.4 เมตร (755 ฟุต 9 นิ้ว) ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 33 ไร่ มีความสูงเท่ากับตึก 40 ชั้นโดยประมาณ พีระมิดนี้สร้างด้วยหินประมาณ 2,250,000 ก้อนเรียงกันเป็นชั้นๆ 206 ชั้น หินแต่ละก้อนมีน้ำหนักโดยเฉลี่ยมากกว่า 2 เมตริกตัน และมีหินบางก้อนหนักถึง 13.5 เมตริกตัน

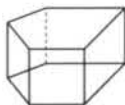
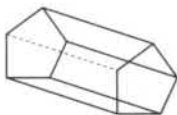
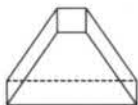
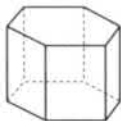
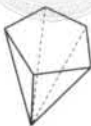
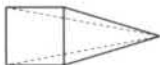
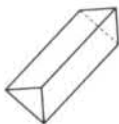
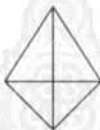
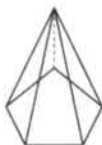
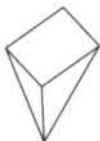
พีระมิดในประเทศอียิปต์มีสองแบบ คือ พีระมิดแบบขั้นบันได (step pyramid) และพีระมิดแท้ (true pyramid) โดยทั่วไปพีระมิดแท้จะมีด้านข้างทำมุมกับฐานเป็นมุมขนาด 52 องศา มหาพีระมิดซึ่งเป็นพีระมิดลูกแรกของอียิปต์เป็นพีระมิดแบบขั้นบันได ถูกสร้างขึ้นในราชวงศ์ที่สามคือ ประมาณ 2660 ปีก่อนคริสต์ศักราช ส่วนพีระมิดแท่นั้นมีการสร้างกันภายหลังโดยเริ่มมีการสร้างกันในราชวงศ์ที่สี่คือประมาณ 2600 ปีก่อนคริสต์ศักราช และกษัตริย์ของอียิปต์ได้มีการสร้างพีระมิดแท้ต่อกันมาอีกประมาณ 1000 ปี ปัจจุบันมีพีระมิดประมาณ 30 ลูกใน

ประเทศอียิปต์ที่ยังหลงเหลืออยู่ให้ชนรุ่นหลังได้ชมกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพที่ชำรุดทรุดโทรม เป็นที่น่าสังเกตว่าพีระมิดเหล่านี้ไม่มีพีระมิดใดเลยที่เหมือนกันไม่ว่าจะเป็นพีระมิดแบบขั้นบันได หรือพีระมิดแท้ คือจะแตกต่างกันทั้งขนาดและการออกแบบภายในของพีระมิด

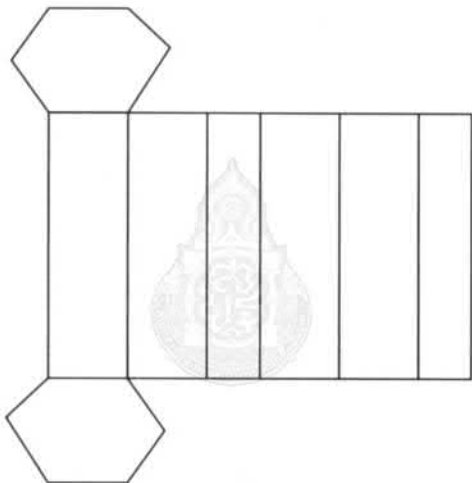

แบบฝึกหัดที่ 2

1. จงบอกชื่อของทรงหลายหน้าต่อไปนี้ ว่าเป็นแปริซึมหรือพีระมิตชนิดใด

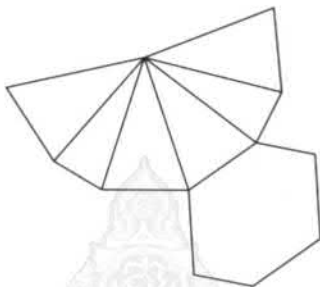

2. จงขยายแบบข้างล่างนี้ แล้วใช้รูปแบบที่ขยายแล้วสร้างปริซึม
นักเรียนจะได้ปริซึมชนิดใด

3. จงเขียนแบบเพื่อใช้ในการสร้างปริซึมที่มีฐานเป็นรูปต่อไปนี้
- (1) รูปสามเหลี่ยมชนิดใดก็ได้
 - (2) รูปสี่เหลี่ยมชนิดใดก็ได้
 - (3) รูปห้าเหลี่ยมชนิดใดก็ได้

4. จงขยายแบบข้างล่างนี้ แล้วใช้รูปแบบที่ขยายแล้วสร้างพีระมิด
นักเรียนจะได้พีระมิดชนิดใด

5. จงเขียนรูปแบบซึ่งใช้ในการสร้างพีระมิดที่มีฐานต่อไปนี้
- (1) ฐานสามเหลี่ยม
 - (2) ฐานสี่เหลี่ยม
 - (3) ฐานห้าเหลี่ยม

ภาคผนวก

เฉลยคำถาม

หน้า 9

- มีจุดยอด 8 จุด คือ จุด A, B, C, D, E, F, G และ H
- มีเส้นขอบ 12 เส้น คือ $\overline{AB}$, $\overline{BC}$, $\overline{CD}$, $\overline{DA}$, $\overline{AE}$, $\overline{EF}$, $\overline{FD}$, $\overline{EH}$, $\overline{HB}$, $\overline{HG}$, $\overline{FG}$ และ $\overline{GC}$
- มีหน้า 6 หน้า คือ

☐ ABCD, ☐ CDFG, ☐ FGHE, ☐ HEAB,
☐ ADFE และ ☐ BCGH

แต่ละหน้าเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

หน้า 11

- มีจุดยอด 6 จุด แต่ละจุดมีเส้นขอบมาพบกัน 4 เส้น
- มีเส้นขอบ 12 เส้น
- มีหน้า 8 หน้า แต่ละหน้าเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า

หน้า 13

- มีจุดยอด 20 จุด แต่ละจุดมีเส้นขอบมาพบกัน 3 เส้น
- มีเส้นขอบ 30 เส้น
- มีหน้า 12 หน้า แต่ละหน้าเป็นรูปห้าเหลี่ยมด้านเท่า

หน้า 15

- 1) มีจุดยอด 12 จุด แต่ละจุดมีเส้นขอบมาพบกัน 5 เส้น
- 2) มีเส้นขอบ 30 เส้น
- 3) มีหน้า 20 หน้า แต่ละหน้าเป็นรูปสามเหลี่ยมด้านเท่า

หน้า 20

- 1) ไม่ใช่ทรงหลายหน้าปกติ เพราะขาดลักษณะข้อที่ 1 คือ หน้าทุกหน้าไม่ใช่รูปเหลี่ยมด้านเท่ามุมเท่า

หน้า 21-22

- 2) ไม่ใช่ทรงหลายหน้าปกติ เพราะขาดลักษณะข้อที่ 2 คือ เส้นขอบที่มาพบกันที่จุดยอดแต่ละจุดมีจำนวนไม่เท่ากัน
- 3) ไม่ใช่ทรงหลายหน้าปกติ เพราะขาดลักษณะทั้งสองข้อ คือ หน้าทุกหน้าไม่ใช่รูปเหลี่ยมด้านเท่ามุมเท่าชนิดเดียวกันและเส้นขอบที่มาพบกันที่จุดยอดแต่ละจุดมีจำนวนไม่เท่ากัน

เฉลยแบบฝึกหัดที่ 1

1.

ทรงหลายหน้าปรกติ	จำนวน จุดยอด (V)	จำนวน หน้า (F)	จำนวน เส้นขอบ (E)	$(V+F)-E$
ทรงสี่หน้าปรกติ	4	4	6	2
ทรงหกหน้าปรกติ	8	6	12	2
ทรงแปดหน้าปรกติ	6	8	12	2
ทรงสิบสองหน้าปรกติ	20	12	30	2
ทรงยี่สิบหน้าปรกติ	12	20	20	2

จากตาราง ค่าของ $(V + F) - E$ เท่ากับ 2 ทุกค่า

2.

ทรงหลายหน้า	จำนวน จุดยอด (V)	จำนวน หน้า (F)	จำนวน เส้นขอบ (E)	$(V+F)-E$
รูป ก	10	7	15	2
รูป ข	6	5	9	2
รูป ค	8	6	12	2
รูป ง	4	4	6	2

จากตาราง ค่าของ $(V + F) - E$ เท่ากับ 2 ทุกค่า

2.

ทรงหลายหน้า	จำนวน จุดยอด (V)	จำนวน หน้า (F)	จำนวน เส้นขอบ (E)
a	9	7	14
b	6	5	9
c	10	7	15
d	20	12	30

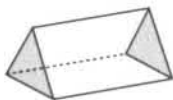
เฉลยคำถาม

หน้า 33

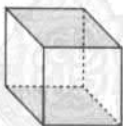
1. มีจุดยอด 12 จุด
2. มีเส้นขอบ 18 เส้น
3. มีหน้า 8 หน้า

หน้า 34

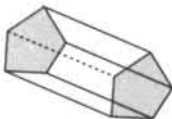
1

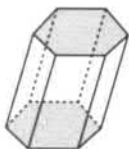
(1)

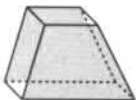
(2)

(3)

(4)

(5)

2. (1) รูปสามเหลี่ยม
(2) รูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก
(3) รูปห้าเหลี่ยม
(4) รูปหกเหลี่ยม
(5) รูปสี่เหลี่ยมคางหมู
3. สำหรับ (1), (2), (3) และ (5) เป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก ส่วน
(4) เป็นรูปสี่เหลี่ยมด้านขนาน
4. เป็นรูปเหลี่ยมชนิดใดก็ได้
- 5.

ปริซึม	จำนวน จุดยอด (V)	จำนวน หน้า (F)	จำนวน เส้นขอบ (E)
สามเหลี่ยม	6	5	9
สี่เหลี่ยม	8	6	12
ห้าเหลี่ยม	10	7	15
หกเหลี่ยม	12	8	18
เจ็ดเหลี่ยม	14	9	21

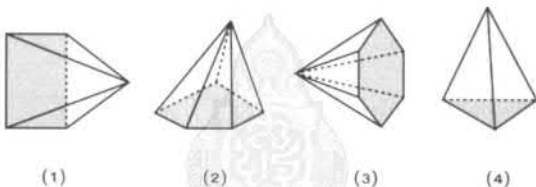
หน้า 36

- (1) 12 หน้า (2) 24 จุด (3) 39 เส้น
(4) 22 หน้า 40 จุด 60 เส้น (5) เป็นไปตามสูตรของ
ออยเลอร์ คือ $(V + F) - E = 2$

หน้า 41

- (1) 7 จุด
- (2) 12 เส้น
- (3) 7 หน้า

1.

หมายเหตุ สำหรับ (4) อาจใช้หน้าอื่นเป็นฐานของพีระมิดก็ได้

- 2. (1) รูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก (2) รูปห้าเหลี่ยม
- (3) รูปหกเหลี่ยม (4) รูปสามเหลี่ยม
- 3. รูปสามเหลี่ยม
- 4. เป็นรูปเหลี่ยมชนิดใดก็ได้

5.

พีระมิด	จำนวน จุดยอด (V)	จำนวน หน้า (F)	จำนวน เส้นขอบ (E)
ฐานสามเหลี่ยม	4	4	6
ฐานสี่เหลี่ยม	5	5	8
ฐานห้าเหลี่ยม	6	6	10
ฐานหกเหลี่ยม	7	7	12
ฐานเจ็ดเหลี่ยม	8	8	14

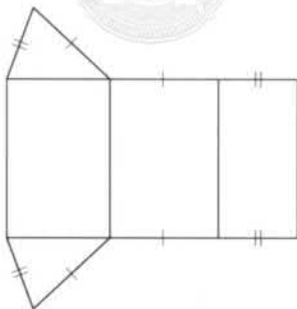
หน้า 44

- (1) 11 หน้า (2) 13 จุด (3) 28 เส้น
 (4) 21 หน้า 21 จุด 40 เส้น
 (5) เป็นไปตามสูตรของออยเลอร์ คือ $(V + F) - E = 2$

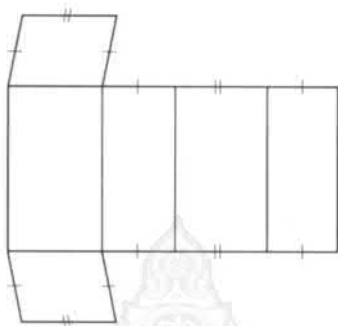
เฉลยแบบฝึกหัดที่ 2

1.

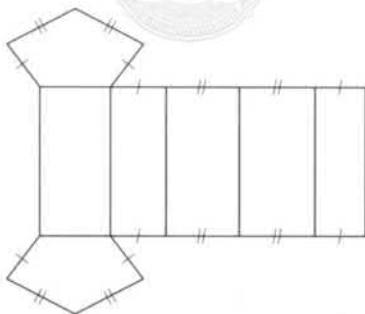
(1) ปริซึมสี่เหลี่ยม	(2) พีระมิดฐานสี่เหลี่ยม
(3) พีระมิดฐานห้าเหลี่ยม	(4) ปริซึมสิบเหลี่ยม
(5) พีระมิดฐานสามเหลี่ยม	(6) ปริซึมสามเหลี่ยม
(7) พีระมิดฐานสี่เหลี่ยม	(8) พีระมิดฐานห้าเหลี่ยม
(9) ปริซึมหกเหลี่ยม	(10) ปริซึมห้าเหลี่ยม
(11) ปริซึมห้าเหลี่ยม	(12) ปริซึมสี่เหลี่ยมคางหมู
2. ปริซึมที่ได้เป็นปริซึมหกเหลี่ยม
3. ตัวอย่างคำตอบ
 - (1) ปริซึมสามเหลี่ยม

(2) ปริซึมสี่เหลี่ยม

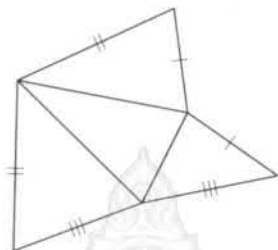
(3) ปริซึมห้าเหลี่ยม

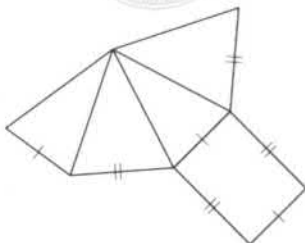
4. พิระมิดที่ได้เป็นพิระมิดฐานหกเหลี่ยม

5. ตัวอย่างคำตอบ

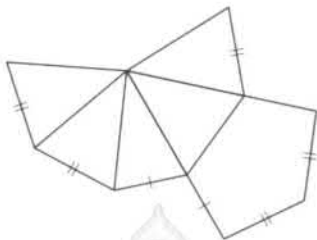
(1) พิระมิดฐานสามเหลี่ยม

(2) พิระมิดฐานสี่เหลี่ยม

(3) พิระมิดฐานห้าเหลี่ยม

**คณะกรรมการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมคณิตศาสตร์
ระดับมัธยมศึกษา
เรื่อง ทรงแสมมิติ**

1. นายสมพล เล็กสกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. นางปิยรัตน์ จาตุรีนบุตร	สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
3. นางสาวฉัตรวิไล เพ็ญสุภา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. นางสาววิไล สิริสุทธิรัตน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
5. นางสาวอรุณี นาคชาติ	โรงเรียนราชดำริ
6. นายศักดิ์ชัย บุญมี	โรงเรียนสตรีศรีนครินทร์บุรีรัมย์
7. นางฐิติพร สุขธีระ	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
8. นางสาวจาวรรณ แสงทอง	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
9. นางสาวรจนา วัฒนานันท์	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

คณะบรรณาธิการ

นายสมพล เล็กสกุล
นางปิยรัตน์ จาตุรีนบุตร
นางสาวเจษฎา กิตติสุนทร

ภาพประกอบ

ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ปก

นางศรารัตน์ ลิ้มไพบูลย์

